

Crítica literària

El Misteri: representació, percepció, interpretació

Josep Otón ens ofereix un regal enverinat, no en el sentit pejoratiu del terme, sinó en el sentit d'antídot, d'antiverí. M'explico: corre per la xarxa una vinyeta de la Mafalda dient: «...a estas alturas con que la gente piense me conformo.» Aquest és l'antídot de què parlo i, ben cert, que aquest llibre en fa la funció.

No és llibre d'una sola lectura, s'hi ha de tornar: sencer, a parts, endavant, endarrere... però s'hi ha de tornar. I val la pena. En faig comentari parcial, incomplet, a la meua manera i a la meua manera de veure: representació, percepció, interpretació.

El títol ja ens orienta. No es tracta de la tan parlada transparència politico-social actual; es tracta de l'àmbit del sagrat, de visibilitzar l'opacitat del Misteri que «es resisteix a ser transparent» tot formant part de la realitat. Alhora, es tracta que dins la complexitat de tal punt de partença, adonar-nos que la construcció de les paraules pot ser enganyosa com ens ho vol fer entendre René Magritte en la seva seqüència *La traïció de les imatges*; perquè les paraules no fan altra cosa que modular la imatge del pensament llençant-la a la inter-

JOSEP OTÓN CATALÁN
Misterio y transparencia
Ed. Herder, 2017, 160 pàg.

pretació d'altri. No podem negar la realitat del Misteri des dels inicis de la consciència humana perquè si no fos així no se n'hauria fet (no en fariem) actor actuant; però sí que podem qüestionar-lo, rebatre'l, ignorar-lo, si més no. Agafo solament tres imatges que acompanyen la narrativa reflexiva del llibre: l'opacitat, la narració, la mística.

—L'opacitat. Transparència i opacitat semblen dos termes de sentit contrari. Però ja s'ha dit, la imatge de les paraules pot ser enganyosa, cal precaució, prevenció en la interpretació. Opacitat lliga amb secret, enigma, misteri. Però allò que és, sembla, no transparent, a vegades, el que fa l'opacitat és ocultar-ho com a protecció: per exemple, la bena amaga, protegeix, la ferida d'elements externs que poden perjudicar-la; Mt 6,3-4: «...quan facis almoïna, mira que la mà esquerra no sàpiga què fa la dreta, perquè la teva almoïna quedi secreta...» Tant la bena

com l'almoïna pertanyen a l'àmbit de l'opacitat, no al de la reprovació.

—La narració. El vel amb què Moisès es cobreix en baixar del Sinaí (Ex 34,33-35) pertany a l'àmbit del sagrat: realitat oculta, opaca, també enganyosa. El Misteri acompanya Moisès, el vel només deixa entreveure quelcom que pot ser, és, no-és: representació, percepció, interpretació. Negar-ho no és reprobable, afirmar el Misteri i no ser conseqüent, sí que és reprobable. L'acceptació projecta en l'actitud la transparència del Misteri: la seva Veritat, *alétheia* (desocultació, manifestació, seducció).

—La mística, la mística dels «ulls oberts». Enllaça amb els dos paràgrafs anteriors: el Misteri com a opacitat que es deixa entreveure esdevenint compromís actuant. Mc 8,18: «...Teniu ulls, però no hi veieu, orelles, però no hi sentiu...?», mirar, veure, actuar. Tal mística fa transparent l'encarnació

Rosa M. Boixareu Vilaplana
Síndica de Greuges de la URL

del Misteri en la necessitat de l'altre i crida a fer-hi «alguna cosa»: *ora et labora*. Cert, tal «necessitat» pertany a l'àmbit de la immanència però el text bíblic ens recorda la immanència de la *Presència*.

Recordau la Mafalda...?, doncs això.

Crítica cinematogràfica

El món en perill

UNA VIDA A LO GRANDE**DIRECCIÓ:** Alexander Payne**INTÈRPRETS:** Matt Damon, Christoph Waltz, Hong Chau, Kristen Wiig, Jason Sudeikis**MÚSICA:** Rolfe Kent**GÈNERE:** ciència-ficció

135 minuts

Estats Units

En Paul és un home amb una vida rutinària i insulsa, entre altres coses perquè ell és de temperament apàtic, pusil·lànim i dubitatiu. Un dia veu la possibilitat de poder fer una gran gesta per a la humanitat, que també repercutirà en el seu dia a dia i en el de la seva dona, perquè van justos de diners i tenen força deutes, i es decideix a canviar completament de vida.

Un dels missatges del film, el missatge estrella, és que el món està en perill d'extinció per la poca cura que tenim, les persones, del medi ambient. D'una banda, fem malbé la natura i, de l'altra, produïm moltes deixalles. Per això uns científics noruecs troben una fórmula que ajuda a aturar el desastre que condueix el planeta, casa nostra, en paraules del papa Francesc, a la desaparició. És tan radical que calen voluntaris per tirar endavant la proposta. La idea és reduir la mida de les persones a més o menys 10 o 12

centímetres d'alçada (a això respondria el títol original), per ocupar menys lloc en reserves especials i alhora generar menys residus. Aquesta nova vida suposa tenir tot el que hom desitja en abundància i molt bé de preu (a això respondria la traducció del títol).

Així que en Paul se sotmet a la reducció de mida (la seva dona al final es fa enrere) en una llarga i asèptica seqüència on els canvis visibles entre les persones normals i les reduïdes estan molt ben aconseguits, i on la música té un paper important d'alegre acompanyament com si allò que s'està realitzant fos una operació més de les més fàcils i quotidianes.

El que *a priori* és una original, encara que potser utòpica, idea amb vocació de panacea universal, despertarà problemes ètics i morals i preguntes com, per exemple, tenen els mateixos drets les persones petites que les normals?

A més, passat el temps, a Ociolandia, hi haurà persones que s'hauran miniaturitzat per interessos personals. Així, a poc a poc, la societat en miniatura esdevé com la normal amb lluites de classes, consumisme, masclisme, corrupció, immigració, ... Dusan Mirkovic personificarà l'avarícia, el consum, el poder sobre els altres mentre que Ngoc Lan Tran serà la humanista que ajuda els més pobres, per cert, situats darrere d'un mur ben ample no fos cas que la classe alta es contagiés de la pobresa.

No serà que la ciència-ficció és que un dia ens estímem els uns als altres?

Montserrat Claveras

Doctora en Història de l'Art

Professora de Religió

